

B. Chedrack Jyrwa

NA PONGSHAI

KI PURAMIT

[Poetry]

1974

B. CHEDRACK JYRWA

NA PONGSHAI

KI PURAM

CHILDREN'S CORNER

State Central Library
Government of Meghalaya
Shillong.

KA SIEN SHON KABA AR

LA TYNSAT SA KATTO KATNE

GOVERNMENT OF MEGHALAYA
VILLAGE HEADQUARTERS

.....
NO. ....

LA PYNMIH DA U NONGTHOH

1974

Ka Sien Shon kaba Nyngkong — Jymmang, 1970.

Ka Slen Shon kaba Ar — 'Naitung, 1974.

**IN LOVING MEMORY OF MY BELOVED FRIEND
THE LATE OWEN ROWIE, WHOSE
SINCERE GUIDANCE HAS
ALWAYS BEEN THE
SOURCE OF MY
INSPIRATION.**

---

la ka Hok long Trai la Tungkai

SA TANG SHI DANA TIAK.....

Ha kane ka kynti ngam sngewlah khlem da pynpaw ia ka jingsngewburom jong nga ia phi baroh ki Nongpule baieit ba phi la ailad ia nga ba ngan ia shem pat bad phi lyngba kine ki Sur Myllung kiba nga la pyrshang ban thaw ha ki sur kiba pher kawei na kawei pat.

Ha phi ki samla pule College pat nga ieh ba phin da ia kynduh markhmat ia u Pa-Klew bad ka Mei-Ngi ha ka jingshemlanot jong ka da ka jingshukor im im peit peit jong u Pa-Klew ha u Dek syndon pluk, bad kumno ba u pyrshang ban law ban loit ia ki sai thapbawa kiba la sur bad thain ia ki thapniang jong u kat haduh ba um lah shuh ban leit phai pat sha ka Mei-Ngi, wat la u la thrang dik dik ban leit pah pat ia ka. Kumno ba ki pnur ka 'per tyrso ki la pah ia ki khmat jong u sha duh ka nohiap ruma khlem pynsawar bha la ki jingmut kum u Rangkhatarbor. Kumno ruh ba kata ka Dymmiew ba ka Mei-Ngi ka la kylla long pat ka Rngi ba shat rong ksar, haduh ba ka jingiatiplem u Pa-Klew ka la kylla sha ka 'Lanot khop' syndon plak.

Nga sngewsih ba ngam shym ioh lad ban bsap ne tynsat jingrwai thymmai, eiei shuh, hynrei tang katto katne ki 'SYMBOH JINGPYRKHAT' ba phin ioh ia puson ne ia pynkap bad no bad no kat kiba phi sngewiadei.

Nga ngeit skhem ba phin dang iai bang hi ban pule bad ia puson ia ki.

Mawlai Iewrynghep,
Shillong-793008,
Naitung 26, 1974.

B. CHEDRACK JYRWA.

JINGKYNTHOH

U K L E W

Da U Ohedrack Jyrwa

Ka Jingkynthoh Shikyntien

Ki 'ummat ka Sngi' ha ki sner u Klew ki la shoh ha ka jingpyrkhat ki 'riewtymmen jong ngi hynda! ban kren shaphang ka jingthala jong ka rong bad jong ka jingkwah brai kaba shu noh lamwir. I Bah Chedrack halor kajuh kane ka nia i ringdur shuh shuh la ka suk bad ka pisa mynsiem jong ka jingkthang jong kane ha ka dohnud jong ka Sngi bad ia ka shem lanot ka shah kok khai jong u Klew. I la buh ia kine baroh ha ka lynti pdeng, hapdeng ka Phawar jong u Rangbah Rabon Singh bad ka Jingsneng Tymmen jong u Rangbah Radhon Singh Berry, ki Rangbah nongprat lynti jong ngi—ka dur jong ka Phawar ha ki arjur ki synrop shitenglaiñ ha ki shijur ki laiñ khadar kynnoh ka hexametre, bad ka sohmynsiem jong ka jingsneng ba ka jingtim ka wan ha ka jingim da ki kam jong ngi hi. Nangne i ring sha ka jingsneng ha ka niam ia ka nguh ka duwai ha U Blei Trai Kynrad Nongthaw ban lait ka byrsieh bad ka sang, 'ba ioh ngi sah jit ioh kit ei tang ka pap!' Kumta kane "U Klew" jong I Bah Chedrack ka la pun sa kawei ka kyrdon kaba thymmai ban iaklew sha ka paki du'an jong ka Literature ha ka ktien jong ngi.

Nalor kane ka poem shaphang u Klew, don ruh ki jingiathuhkhana jingphyrshi bad jingkyrsiew mynsiem ba la buh ha ka rukom poetry. Kine ruh ki long kiba myntoi ban pule byrngia ne ban da puson.

Sa tang shikyntien. Shaphang ka jingspel dak, ka jingpyndonkam ia ki dak heh (personification) bad ka jingpyniasoh ia ki ktien, i la leh katkum la ka jingsngewdei. Kine ki long kiba ngi la dei ban pyncyrykieh ban iaryntih noh ha ka thoh ka tar ban ym dkoh ka jingpule.

"Pheridale"

Nongkseh.

31st March, 1969.

U OWEN ROWIE.

FOREWORD

*By Dr. HAMLET BAREH,
Editor, Nagaland District Gazetteers.*

This small anthology of poems composed by Mr. B. C. Jyrwa, Jaiaw, Shillong, constitutes another contribution yet to Khasi poetry, for which I have a great pleasure to commend it to the intelligentsia. It is heartening indeed that young poets from the community are coming out, and although little it may look, their contribution is by no means spurious.

'U Klew' a popular Khasi folk-tale rendered to poetry is well written. Jyrwa has amply brought out its themes in a dramatic tone unfurling the varied thought and sentiment, cultural emblem, mode of living, kinship ties, and religious background in the indigenous fashion which sets thrills to an inquisitive reader. It is for this originality of things that it has its beauty. It has a parallel in 'U Sierlapalang' of U Primrose Gatphoh also based on a folk-tale, both which contain elegiac themes and which rank as classical stories, the pride of our literature.

Modern poets have not yet found it feasible to abandon the lines in modern poetry set down by U Soso Tham, the greatest of the Khasi poets three decades ago. It is on the background he has laid down, that they persist to probe into the origin of evil and sin according to a Khasi conception and mode of thinking. And because of that, and the variety of subject matter with which it is interconnected, their works deserve to be made effective.

The manner in which Jyrwa handles is laudable in respect of the construability of thoughts, metrical assignment, the mode of expression and the Khasi sentiments which govern.

The other eight naive verses and lyrics have worthy ethical lessons as Jyrwa speaks with courage against the degenerating standards of morality among his country men

and women. A clarion call to improve our lot morally and spiritually, as much as there is still time to do so is worthy of note. The letter composition is attempted to be an adaptation to the modern conditions in the Khasi Society. And behind it, there is a patriotic fervidity which deserves the attention of the rising generation in particular.

Dated Sajar Lodge, Kohima.
April 3, 1969.

HAMLET BAREH.

KYRPANG KHYNDIAT

Ha kaba pynkyrpang (dedicate) la ine i jingpyrshang jong nga sha I Bah Owen Rowie (Bam kwal ha dwar U Blei) nga sngewdei ruh ban pynpaw tang khyndiat eh ki jingshem jong nga kum u lok uba la ithuh ithaw kham dier por. Pynban kata ka jingia-ithuh lok ha ki sngi kiba khatduh eh ki la long kiba kham kordor ia nga hi haba nga pyrkhat. I la long da shisha kum ita i um iba sah sa tang khyndiat ha tdong ka khuri iba la buh ha ki rym-miang shyntur jong u briew uba la thrang sliang bha. Ia nga hi, i la long kumta. I la ai buit khlem da tyngkai bad i la ial phah wankai man ka por wat bapdeng ka jingbym-shait bha ka met ruh, bad haba iakynduh kumta, im ju pyllait ban mih katba ym pat dap da ki kynta. Baroh ki jingiatainia ki long beit tang shaphang ka thoh ka tar, bad ka jingdonkam ia ki kot kiba kham bha ha kine ki por. Ki kynta bad i, ki long tang kum shikhyllipmat bad ngim ju lasngewthuh ia ka jingiaid ka por mynhaba ngi iatai nia shaphang kane.

Nga sngewshlur ruh ban ong ba i long iwei napdeng ki khyndiat ngut kiba da thrang naduh la ka mynsiem ban kyndiat ne aibuit kat ban sei madan katba i don khlem da tyngkai ei ei kat kiba leit sha i. Khamñiar ba ngi lah ban shem ki 'riewtip bad 'riewshemphang kiba jynsur mynsiem bad ba iohi jngai kat ma i. I da kwah ruh ba ka pateng bynrrew ka ban wan kan nang kiew irat shaduh ka jingia-ryngkat tyrpeng bad kiwei pat ki jaitbydriew ka pyrthei.

I long ka jingduh ym tang ia kiba ha ing hi hynrei ia ka Ri baroh kawei ha ka jingkhlad noh khlem pat dei por kaba la pynkyndit ia baroh. "To ka mynsiem jong i kan iohthiah suk ha ka shadem U Trai jong ngi."

Ngì ngeit ba i la pyndep ia la ka jingiaphet ha kane ka pyrthei, kum u briew uba kylluid sngur, wat la i la dei ban iaid lyngba ki jingshitom kiba ban lynter ia ka met jong i. Hynrei mynta i la lait phar na kita baroh bad i la poi sha ka Ri ka bymiap shuh, ka Ri ka bymiam shuh, ha kaba ka jingpang lymne ka jingshitom lymne ka jingkluslai pyrthei kim lah shuh ban prong shata.

La ha ka jingim jong i, i long i briew iba rieh bad ba jar jar la kum u 'Tiewdohmaw laiphew na ar jingmut hapdeng ka 'lawbah, pynban ka nam bad ka kyrzeng jong i kan lai sieng iwbih ha kane ka pyrthei pateng la pateng.

Lehse kane ka long ka jingkynthoh kaba khatduh eh jong i kum ka matti ban sah kynmaw ia ki sngi kiba khatduh eh jong i ha kane ka pyrthei, wat la lm shym loh lad shuh ban lobi la ka, ba ka la mih madan. Nga kyrpad ia ki nongpule baielt ba kin sngewbha ban kynmaw ia i lyngba ine i jingkynthoh hangne.

Mawlai Iewrynghep,
Shillong-8.
Naitung, 1 tarik, 1974.

U Nongthoh.

KA LAMPHANG

Kum uba mut ban klan sha shiliang ka Duriawbah jong ka thoh ka tar, nga sdang ban tare ruma shane shatai. Hynrei kat shaba phai nga kum pasngoh daiñ shi daiñ. Teng teng ka wan ka jingpasiaw ha ki shkor kaba ong, "Keiñ noh, wat pynlut por." Hynrei katba nang mih ki sngi nga kut jingmut bad nga ong, "Ngam dei ban shah ba ka hynnin kan tip, alu ka mynta ka leh." Nga mut ruh ban ong, ba ka hynnin ka long kaba malu mala, ka mynta ka la bha bad ka lashai kan long namarkata, kaba kham bha. Mar kumta hi nga sdang ban ring biang ia ka pyrsut ha kaba nga la bauh ia u nar sarang, bad ynda u la saw bha, nga pynthiah ia u halor u rniang ban tangon pynwandur ia u ha kane ka dur kaba phi iobi mynta. Haba nga ong kumta, ngam mut ban ong ba ka la biang matang nadong-shadong. Dang don shibun bah ki jingduna kiba kiwei pat ki para nongthoh ne ki nongpule ki lah ban shem. Da kaba sngewkmen eh nga pdiang ia kino kino ki jingai jingmut ban nang kham pynbha shuh shuh, namar kumba ong mano re, ba ngim lah ban thew pylla ne bishar ialade dalade, lada ngi pyrshang ban leh kumta, khlem pep ngin kylla long tang kum ka umpung kaba sahkut hajuh khlem tuid.

Ine i jingpyrshang namarkata i long lehse tang kum iwei i jingjawum barit hapteng ka Duriawbah bakhraw jong ka thoh ka tar u Khun Khasi.

Ha kane ka jingpyrshang nga sngewdei ban pynpaw ia ka jingsngewkitram jong nga ia kine ki Rangbah harum:—

Nga sngewieit, sngewburom ia I Bah Owen Rowie (Bam kwai ha dwar U Blei) iba la long da shisha u lok uba nga ieit bad burom eh, iba la kloï ban btin lynti ia nga kat haduh ba ngan da lah ban sei madan syndon ia ine i jingpyrshang. Ha ka shithi jong i kaba i thoh sha nga ha ka 18th, November, 1968, i ong kumne: "Nga la sngewkordor shibun, ha la ka jingpyrkhat, ia kane ka jingtrei jong phi." Del lyngba kane ka jingpyrsad mynsiem jong i ba nga la sdang ban iai ia ksaid tyngeh ban pyndep ia kane ka jingpyrshang.

Nga pynpaw ruh ka jingsngewnguh ia ka jinglakloi jong I Dr. Hamlet Bareh iba la pynlut por kyrpang ia ka ban pule bniah bad ai ruh ki jingkynthoh ha ka ktien Khasi bad Phareng, wat la ngim shym ioh lad ban da iashong ne iatai nia na ka daw ba i la dei ban leit kyrkieh sha la ka kam sha Kohima, Nagaland.

Nga sngewkitram shibun eh ruh ia I Prof. R. S. Lyngdoh ia ka jingpynshlur bad jingalbuit jong i ha ka por ba nga la ioh lad ban iashongkai bad iatai nia shaphang ka jingdonkam mardor ia ki kot Khasi, kat ban pynbiang ia ka jingdawa kaba khraw. Hadien ka jingiakren baroh i la ai mynsiem shibun eh ba ka jingdonkam kaba jur ka la nang khraw ha kine ki por. I la pynshlur ba ngan iaid shaphrang wat la nga dei ban laid lyngba ki jingeh kiba bun syrtap.

Nga dap ruh da ka jingsngewburom ia I Rev. B. M. Pugh iba la ai mynsiem shibun eh ia nga ha ine i jingpyrshang.

Ngam lah ruh khlem da pynpaw ia ka jingsngewnguh ia I Bah Victor G. Bareh, iba la iarap ia nga ha kiwei pat ki jingdura kiba lehse ki long kiba kongsan eh, khamtam ha ka rukom buh beit ia ki ktien bad kyntien kumba ki dei ban long.

Ngan sngewnguh shibun eh ia ki nongpule baroh ba kin ia ai mynsiem lem da kaba pule byrngia bad da puson ruh ia ine i jingpyrshang.

Nga iehnob ha ka jingstad jong phi ki nongpule baieit ban leh ia kaba donkam baroh.

KA JINGKYNTHOH SHIKYNTIEN

Ka long kaba pynsngewkmen ba katba ki por ki nang iaid, ka poitri jong ngi ka nang sei ia la ki sla bad syntiew, ka pynpaw ba ki samla jong ngi ki sngew thrang hir hir ban pynriewspah ia la ka ktien, bad kata ka long kaba dei eh namar ha kine ki sngi, ki jaitbynriew ha kane ka Ri India, ki iaduriap katta katta ban pynroi ia la ka ktien. bad ka thoh ka tar ka long ruh ka nongrim ha kaba ki jaitbynriew ka ieng bad kyllon.

Nga la pule ia kane ka jingthoh I Bah Chedrack kaba iarap ban pyrsad mynsiem ia kane ka pateng ba ngin sei ia ki mawlynnai kiba la thaba khrek ha ka Ri. Ki bynta ba u nongthoh u la ktah ki don ka jingsngewtynnad. U Klew, ka phawar la ka long kaba jrong, ka long ka phawar kaba don dor kum ka wah ba tuid lyngba ki jylla bapher jong ka, kumta ka poitry ka tuid na kawei ka jingjia sha kawei pat, ka Sawangka kaba kynthup ia ki jingpyrkhat bad jinglong jingim kiba don ha ka pyrthei u Khasi, bad ha ki rukom buh bad pynap ia ki phong kiba iapher ba kin iahap bad ki jingjia bad kaba don jingiasyriem bad ka poitri u Sierlapalang.

Ka Khyndai Lad, u kren pyrshah ia ki bor ka jingthala bad jingsniew kiba la jop ia ki rympei jong ngi. Ka poitri ka shon ia ka rukom pyrkhat Khasi ba nylla u Khasi uba dang bat ia la ka tynrai, shaphang ka jinglong kaba la pyniap troiñ ia ki Sap ki Talent bad ki bor mynsiem, kiba lada kim shym la jot noh, kin jin da lah ban nang tei ia ka jaitbynriew. Ka long ka jingiam briew ba ka jingsniew ka la ioh jop.

Ka Mardor, ka kyang bad pyrta ha ki khun ka mynta, ki khun kane ka pateng keiñ, ban iasei bor tynggeh ban pynim ia la ka Ri, ka Jingai Kynti U Blei.

Kiwei ki poitri ki don la ki jingsneng jingkraw kiba ieng ha ka nongrim Khasi.

Nga da kwah eh ba kane kan da kren bad kyrsiew jur ia ki Samla tip briew, tip Blei ban khie joit ban ieng ban pynkylla dur ia la ka Ri ha kito ki bynta kiba donkam eh ki jingpyrshang jong ngi. Namar lada ngim siewspah da ka hok ha ka Mynta, kan long kumno pat ia ka pateng ban sa wan.

Sajar Lodge,
Dated Kohima, the 9th May, 1269.

HAMLET BAREH.

U KLEW

Ko khun Hynñiew Tirep b'la kreh shikhrum bineng,
Ha sngap dingong mynta ia phi ngan ai jingsneng,
Shaphang kumno wan jia ba krei ka sang, ka ma,
Kuinang kan ai nuksa ban khang ka lait kylla ;
Kum'a shiwa ban sdang, singap ngan tang, ngan thub,
Ban pei syndon ka phang sha krem lamet ban suh ;
U Ñi, u Kong, u saiñ, pyrkhath ha sur pharshi,
Da Klew, da Sngi, ban beit jingim ban phngaid ma ngi.
Napoh rympei nyzkong u sdang ka thain pynpur,
Ki thied, ki rnat, syntew, jingim ba tang shisur ;
Ha tyndong shkor u plrung ban sneng la khun, pyrsa,
Ki kyntien puramit pynbang jingim shida ;
Ban lait ka shah kynkok, ban syrpai kti U Blei,
Ban lait thad rong te mo la rynieng ha pyrthei :
Ban pynphyrnai dohnud nangta u sdang ban king,
Ha trep da sur kynud ba ioh ki noh sharing :
Ha sur ba kti pynrkhi, teng teng u pynbiria,
Ban rung ka sneng hapoh ki khanatang byrgia :
Ban pei 'mat iong kham bla jingmut jong ki shirta,
Napoh rympei u sdang ka sneng U Ñi U Pa.

Hynñiew u Trep, Hynñiew u Skum ha sotti juk,
Ban shai pyrthei ha ngi jingim ka hok ban suk ;
Ynda la iar tinum ban phuh ka 'mat kylliang,
Rukom longkur, longkha ban saiñ ki dur u sdang :
Ban lait byrsieh ka sang, pynjngut jingieit sada,
Ba ioh shong per jinglong shongkun ba ishongkhia ;
Na Sngi, ka Syiem jingshai, ba shat phalang sngur tam,
Ka suit ki rong jingieit ba por kam lah pyndam ;
Jingor jingim awria sha jingai bah ki thew,
Na jinglynga mynsiem ba ring sidot i'u Klew.
Mano bym tip bym pei, ia nam shaphang jong ki,
Shikhrum bineng tyngkreiñ syrwet jingieit sotti !
Mano bym noh mynsiem ia ijot jong ka Sngi,
Mano bym sting ka man kynkok i'u Klew ba pli !
Ha kdoh jingieit tympang b'la dep tai bun kylla,
Hapoh paki dohnud ki khuiñ ba dap pura ;
Ki bor ki sap kim long tang stieh ban da nongshun,
Na saw na sian ba paw ba thap ia ki ban klun ;

Ki long ki nongmaitphang jingim nylla ki ruid,
 Ka iaid ka ieng jong ki ba dap tang da jingkhuid;
 Ka khia ka shon kam lah, pyrthel, ka doh ka snam,
 Ka hok ka sot kan ieng ban mad ka bneng donnam.

Ki kur ki Melkha ki Nah ki Meisan,
 Ki lok na kamon ki lok na kadiang ;
 Ka kheĩn, ka ñiewkor ki ktien ka da siang,
 Na jngai kim ju thait, ki ieit ruh kylliang :
 U rneng u syntun u shlei bad u dap,
 Sha ing ba kl wan ki bam katba lap.
 'Lurmiet kum hymmen, 'Lurstep kum para,
 U Kñi ba rangbah u dei Mangkara.
 Ba ing kan shongsuk khlem don ka khuslai,
 U peit, u bishar pyndam ki kharai ;
 Sngewshngaiñ ka ing ir tang shat khmat long Kñi,
 Khlem kren ruh ka biang kamram la tip hi
 Kynjai ha paki, kynjai ha dulan,
 Khlem rwa du ki thiar b'la bam katba wan ;
 Meidot ki Padot, teng teng ki leit jngoh,
 Na ing ki jah jar shata thiaw ki noh ;
 Teng teng sh'u Synia ka jah da ki bnai,
 Kynjah sa ka ing ba kam pat wan phai.

Shakri ba bun syrtap ki trei kyntik kyntak,
 Kim kham da iathansi, ki smat ki sting kum dak ;
 Ki trei ki suk mynsiem naphang ki kam ha ing,
 Ki shut la khiew la pliang ban dup lphuh ipbieng.
 Ki shet ka ja ka jhur pynbiang nadong shadong,
 Ynda ka wan la syit shapoh kyndong ki shong ;
 Ha kti ha kjat, ki bud, sharai, ki ap ioh don,
 Nongshun nongpen, ki da, kumjuh na u dusmon.
 Ha ing la kam ki tip, sha kper sha phrah kumjuh,
 Baroh nongtrei ka peit da khmat sngewlem sngewthuh ;
 Ha shwa ban wan sha ing ym don kam shuh ban trei,
 Sa tang ka lum ka lang, ban peit ka lait ka pei.
 Umsun umsait ba ding, umthet umdih kl buh,
 Ba tang shu wan sha ing kim da hap ban iathuh ;
 Ki peit, ki ngor biang biang ban khuid ki kam kl jam,
 Ki thiah dang shai dang bar, dang saw tyngab kiba ;m

Ia iaid artat ka bam kam don ka por ban shong,
 Baroh ki kam naphang ka trei khynrad kyndong ;
 Da 'mat sngewbha suda shakri naphang ki kam,
 Shynraiñ kyndrad la jong ba biang jingkhraw ka nam.

Dang iap ka pyrtnei jingkhaw wang ka plie,
 Ki kam ka iehnoh la khmat ka khyllie ;
 Ki lum ki jynriew ka iaid pahara,
 Ki duid bad ki khriang ki tuid khlem pyrwa.
 Ki phlang ki kynbat, ki dieng ki syntiew,
 Khlem ñiew shiliang khmat ka shat ka kyrsiew :
 Ka iaid khlem sangeh mynsiem ka kyndeh,
 Teng teng ka khapbrip ba shoh samthiah eh ;
 Hynrei ka sngewthuh la kam ban trei dep,
 Naduh dang shu mih haduh ban da sep :
 Ka tang peit ki khmat pyrtnei ka sngew shngaiñ,
 Ki rong laiphewjait mariang ka iai saiñ ;
 Naduh ki riwhok, haduh u dusmon,
 Ka peit da jingieit, 'rit khraw katba don.
 Kum syiem, ka bun kam synshar ia pyrtnei,
 Jingleit ka pyndep ki kam katba dei :
 Syntiew ba bun rong ka doh khlem da thait,
 Ki ruh kim sngew lah khlem diang ban pyllait ;
 Ki soh laiphewjait, da rong ba jiar ksiar,
 Ban ih man aiom ban shlei ruh ki thiar ;
 U kba ba kaweh pynkmen ia mynsiem,
 Nongrep u ainguh Meingi kum ka Syiem :
 Kumta bin pa bin, pynthor ki hali,
 Synshar ia pyrtnei kumjuh ki jingri.

*Ki 'er iwbih nangta ki beh,
 U ngap u krih la kam u khreh :
 Ba ioh premmied ka lap ba wan,
 Na suiñ ka sied ka noh biran.
 Ki sim kyrkieh sha khlaw ki her,
 Ki her mastieh pynstet la sner ;
 Tiew saw u ngap, rymmuñ u wiat,
 Dang saw tyngab pharshi u siat ;
 Ki khriang ki duid, ki rwai ia iaid,
 Ki noh ki tuid, ki thwei ki kshaid :*

*Ki soh ki kwai ha bri ki ih,
 Sohriew, u krai u sei u mih ;
 Bynriew dang ngir shapoh lyngkha,
 Iarong u thir ban thep tyngka ;
 Ki mrad ki mreng, ki sim ki doh,
 B'la jer kyrteng da tung da thoh ;
 Dokkha dokpnat ka thwei ki jngi,
 Ka peit da khmat bym lah pharshi :
 Shapoh dymmiew bym lah ban ksam,
 Bym poi phohsniew shata ku ngam
 Mawlong mawleh, ki krem ki kroh,
 Wat ki raieh bym lah ban phngoh :
 Ha krem pubon ba shong puri,
 Hangta ki don ki dak pharshi ;
 Hapoh ramew u 'tiewdohmaw,
 Bym lah ban niew ki jait jingthaw.*

Tang khlait ka khmat Meinzi. jingkhaw khyrdep shipor,
 Jingtriem ki sdang ban mih, ban iaid ban thom dontor ;
 Ka Dkhoh pyllaw ki khmat ka peit kumba kan troh,
 'Thapniur ka shong ka pah napoh ki krem ki kroh ;
 Ki Dngiem, u Khla u Thlen, Kltbru ki kohtympan,
 Ki iaid da sur byrthen, kaba jemkhmat ban tan.
 Wat la ki khlur ki don ban trei baroh shimied,
 Imat kim i shynraiñ lait na Meingi baieit ;
 Shohnoh shohpat u shang, ban thap pynjot naphang,
 Pyrthei ba iap iohthiah, kyndit i'u 'suidtyngjang.
 Kaw hoit shane sawa, kaw hoit shatai pyrta,
 Phah kboh ka met la jong kiba u kem ruma ;
 Ka ngoh ka ian ruh de, ka shwar daini, ka khlam ;
 Nawei shawei ki poi jingmut dasmon ka thnam.
 Téng teng ka thew sha shnong, teng teng ka thew sha khlaw,
 Ki bniat ka da kyriat i'u dieng, i'u siej, i'u maw ;
 Meingi ka la dumbuit la lut ka sneng ka kraw,
 Kumjuh ha man ka mied ki leh kum bym kynmaw.
 Mynsngi mynsngi ki thiah, ki kup da snieh langbrot,
 Mynmied mynmied pat de, kum ki ruri pynjot :
 Ki 'riew runar ki iaid, nongshun nongpen ki mih,
 Ki riaw thala itriem jingthaw U Blei ban kshih.

Tang riaw 'yiar nyngkong, ka plie ka jingkhaw,
 Bin ap sa arsien ha shwa ba kan sdang ;
 Ki kam ba ka trei ym lah pynsyriem,
 Ym lah pyniadei kaba kum ka Syiem ;
 Ha shwa ba kan mih h'u Klew ka aiti,
 Dulan lem un khmlh ryngkat ki shakri ;
 U Tnga thepmynsiem jingieit ka theh lut,
 Da ktien ka thung syiem burom ka sabut.
 Kum Rang khatarbor ka dei ban kheiñkor,
 Ban long kham halor ryngkat ka spong khor ;
 Teng teng ba ka leit sha ing u para,
 Ka hap ban leit peit, 'Nai khat sawsynia ;
 Paki ka sngew blaw ba um pat leit shaw,
 Baroh kiba paw kim lah khlem kynmaw.
 Ka ing ka dap shlei jingkmien bym lah ong,
 Baroh ka leit dei Meingi ka shong shnong ;
 Ki sngi ki lai laid, taiew ki phet stet,
 Ki bnai ki lai ksaid, ki snem ruh ki klet ;
 Shakri ba trei ing pyndem l'u ñiuhmat,
 Ki sur kiba phieng la kam ki trei smat.
 Tang khmat phuh samrkhie kat shaba ka leit,
 Uei bym mane ba kan tang shu peit ;
 La shlei lut u sup la shlei lut u thiar,
 Jaiñsem ki Jaiñkup ban shem ruh kham ñiar.

Sha kper syntiew bun rong ki dem laid kai janmied,
 U kwai shipla iarong ba bha hula ka thied ;
 Ki sur sngewbha suda, baduh ba wan prem-mied,
 Jingieit ba dap pura, ym don paila ban thied.
 Ki pang dohnud jyndeï ba stet than eh ka por,
 Hynrei 'Lurmied nangtei la ki u nang peit ngor ;
 Na khap ki dieng pyrshit kyrsoi ki umpohliaw,
 Ki tuid sha phud ba rit ban jngi sha thwei jylliew ;
 Ym don ba lah ban mad jingshngiam jingbang jong ki,
 Lait na u Klew ba stad, ba ieit ba thoiñ ka Sngi.
 Lynti kiba khyrwaiñ, ki suh nawei shawei,
 Jyrmi ba suh ba thaiñ ki thung khongpong sha thwei ;
 U Klew, Meingi ki laid mar krung syndah syndah,
 Ki khriang, ki duid, ki kshaid ki tuid khlem sngewkynjah
 Ka suiñ ka phriang ki lyoh, ki kmien namar ba shlei,
 Jingieit b'la teh syrdoh khlem don khuslai ei ei ;

Syntiew diengngai rymmuiñ b'la phngian pharshi shikhung,
 Meingi bhabriew lymphuiñ jingieit ha ki b'la phrung ;
 Tiew saw na khap ki maw u wiat katba nang iaid,
 Ia ki ba kin kymaw jingmut jong ki u plaid ;
 Ym don arsap arphong, jingieit shida i'u nga,
 Ym dei ruh tang ki rong hynrei da jingnylla ;
 'Tiewphlang syndah i nan jingsieng twbih ki shat,
 Jingpher haba ki wan sha jngai ki beh jyndat.
 Ki mrad ki mreng banjalt, ha krem ba syaid ki dem,
 Ki sim bad ki lyntait ha skum b'la shna phin shem,
 Shyngiar daitthah ki noh, 'Lyngskaw harud jong ki,
 Sha wah ki soh tyngkoh syndon shapoh i jngi ;
 Ki dieng ba neh rong sah pangah lyngngeh la khlieh,
 Ba lap ka shoh samthiah lyngngai shapoh barieh.

Haduh ba wan kata ha por,
 U leit u wan khlem pher ei ei ;
 U trei u ktah, u iaid u ieng,
 U shong u thiah, um shang kylleng ;
 Ktien ieit ki mih kyrsoi khlem thait,
 Ym don sngewsih jyrwit jyrwat.
 Ki kam ki duk u trei naphang,
 Synshar ka suk ym don ba khang ;
 Ka maiñ shynrang kat shaba leit,
 Ba shat shyllang haba ki peit ;
 U smat u sting kum lyer thir thir,
 Kum ngap sha ksing wan phai na bir ;
 Um kheiñ lapbah, um kheiñ lapsan,
 U rong u rah na jngai na jan.
 Paki dulan ban puh ban phieng,
 U kheiñ u khan ki kam ha ing.
 La pliah ka phang sha lum sha wah,
 U trei ruh khnang ban eh ban ksah ;
 Da khlem tyngkai la sap b'u don,
 Ban sin riewkai imat um mon ;
 Ki kher ki mer, ki lok ki jor,
 Kum dak, u her um i don por.
 Ka suk aiu ba kat kata,
 Aiu pát de ban thuhkhana ?

U dem hi thop ki kam b'la mang,
 Ioh wan lynshop ka pap ka sang ;
 Phira u ap paki dulan,
 Nongshun u thap ban rung kynsan ;
 Hapoh jiangngen syndah Meingi,
 N'u lyoh ba rben shano un jngi ?

Hamar ba noh kjat synrai ba phyrnai,
 Ki them bad ki riat la shlei u sohbrai ;
 U Ngap na sympa u krih ban wad bam,
 Meingi ka thaba shilliang wah ka kam ;
 Lapbah u la wai, ki lyer thlang ki beh,
 Nongrep u peitkai i'u kba ba kaweh ;
 Put mieng Niangkongwieng na tnat dieng sohiong,
 Kyndeh u mewrieng mynsiem u shaiong ;
 Ki sher ha ki khriang ki jngi mon sngewbha,
 Na jngai sur syniang sangot u pyrta ;
 Samla na kylleng, tynsong ki iarah,
 Ban bam lyer teng teng ryngwiang ruh ki bah ;
 Jaiur ne khariew, tyrsuh 'kha shiklah,
 La shlei u bynriew la thnam ki wah bah ;
 Mariang kmen rymmuiñ bynriew b'u sngewbha,
 Meingi huiñ saw huiñ ka shat rong thaba.
 Kynsan ha U Klew ka shat na b'u jngoh,
 Hynrei um shymñiew la khlieh u pynnoh ;
 Ki khmat shoh jadu um sngewnang pyrkhat,
 Kan jia tip aiu lada u kum ngat ?

Kyndit u wan paw u Lur dih duma,
 Dak sniew aiu sha, iano kan wan jia ?
 Ka dei kumba ong ki stad pei lyngba,
 Ki dak lah ban long, ka sang ne ka ma ;
 Naduh kata hi la don jingipher,
 U Klew ka sakhi jingmut sdang shongpor ;
 Pisa u lynga, phohsniew u ruma,
 Ki khmat tang shata hynrei um nud phla.
 Balci sha ka dum b'um lah lohi bha,
 Helor maw ba jngum ba tuid um rupa ?

"Balei sha ka don, kum thie ha pyrthei,
 la nga pynpuson ban jngi pat shawei ?
 Mariang syiem pyrthei beh noh kloj jingdum,
 Nga kwah ba kan pei ka step khap ki lum."
 Tip kan jia aiu kylli ha lade—
 Jingmut ba u thmu u lah ban babe ;
 La tip da u mon ym don ba lah bat,
 U ngam ha puson ba eh bad ba jwat.
 Khlem kren u kan thlip, khlem ong u sngap thuh,
 Dei tang uba tip dohnud kir ka pluh ;
 Mied sngi, tang ha it pynbhabriew lade,
 Namar tang shibit jingkhaw war un plie ;
 La shad samtawi jingmut jong u Klew,
 Sangsot uba pli sa tang ba un jlew.

Mynsiem Meingi ka khia, naba sabut ka lap.
 Ki nia shongkun ka twad lehse dang lah iarap ;
 Ka khmat u Klew ka lip um shlan ban peit pyrshah,
 Puson aiu kam tip ban jngi matwei u kwah.
 Meingi ka sdang ioh kem jingmut awria b'u thmu,
 Ka khroh da ktien ba jem ba ioh shu shoh jadu ;
 Hynrei ting ting tang tang um man da phla satia,
 La dum ka buit ka stad b'la shet ka jingawria.
 Um sngew ioh daw ban phoi, uin sngew ioh lad kynroi,
 Namar Meingi ba stad ktien ieit ka siang kyndoi ;
 Ka wad ka thew biang biang ba ioh kum lait kum let,
 Thylliej khlem teh lakam u lah ban phon ban shet ;
 La ing paki ba suk kam kwah ban kah jingdum,
 Kumta ka khroh ka kjor khlem thait khlem lwait, khlem
 Ktien ieit lui lui ka pah ba ioh shu shoh tyndep' [khñium
 Ha sngur, shida mynsiem makia ban khang khyrdep.
 Ka thrang ka sliang, ban jop ban da ijot kynsha,
 Hapdeng jingat phyllung ka thom ki dew ba ma :
 "Balei ka rngiew shongkhia, Adur lanot ia nga !
 Ngam shah kan rung tyngkong jingsuk kan pynmakia ;
 U ksuid u khrei u bseiñ ba wan lynshop kyrthep,
 Ba khroh ki khmat u kpa sha klim sha ngat, ban thep ;
 La jyntia lut ktien ieit, jingkah thapniang ka prat,
 Sha rong biria ka lam ban phon shikhyllipmat."

Ki ktien syrpaï syrpuð kim ai jaka ban rung,
 Pyngat sha thwei ka pap ryngkat sarong u phrung ;
 Ki jingkhawa ban khroh baroh mulot ki long,
 Ban shoh ka ngoh u thom b'u shet apot la jong.

Meingi khlem tyngkaï ka swar bad ka swait,
 Hynrei shu bijai khlem ngiah khlem da thait ;
 La kut lut ki nia dohnud ka paït pdang,
 Shano pat kan tda ka lam bad ka kyang ;
 Ka ing ka sngew blaw jingphieng ki la blad,
 Sah tang jingkyrmaw teng teng ka loh mad.
 Pynshngaiñ mano pat shadem ba kyndeh,
 Pyllup ka lympat ummat ka lai theh ;
 Ka bam tang lait iap rengngap la paw lut,
 Shakri ki shu ap kim nud ban pynthut ;
 Jingkhang ka khyrdep ki kti ka shan tmoh,
 Pyrkhat ba jylllew balei kam wai noh ;
 Jar jar ka puson b'la kheiñ ka burom,
 B'la wan shoh ka pap kyrtiang la jakhom.
 Nangta ka kylli, "Balei, ko 'menkpa,
 Kaei sha ka daw iathuh seh ia nga :
 Lada nga bakla phim lah shuh ban map ?
 Mynsiem ka lynga nga sngew kum ban iap.
 Balei kumne sha, nga leh aiu eh ?
 Ba phi mut ban leh tang kren ruh phim treh ;
 Kit lem seh baleit kat shaba phi leit,
 Hangne badno pat, ngan shong ne ngan peit.
 Paki bad dulan ingjah kin kylla,
 Khlem don shuh ma phi la phet lut sngewbha ;
 Ktien ieit ngam lah klet ba phi ju paslaw,
 Kin sah duh shirta kat nga dang kynmaw.
 Lada phim mon shuh wat klet ban kyrtiang,
 Haba phi kynmaw juban ba phi siang ;
 Shisien phi pynkheiñ phim lah shuh ban wan,
 Namar ngam shym beh, awria hi ka tan."

Ei ei imat h'u Klew kam rung,
 Wat ha b'u peit, u ang tynghung ;
 Ha shkor khamtam ei ei kim sah,
 Namar nangta ban jngi u kwah.

Sha 'thei bhabriew thymmai ban leit,
 Da khmat pyllaw u kwah ban peit ;
 Un siang ki sner un jngi i'u lyoh,
 Jingsieng ki lyer ki pah ki khroh.
 U rot ka khmat haba u thiah,
 Ki rong ba shat b'u iapmat sah ;
 U lyoh khyndew u kah syrngiew,
 Bitar u jlew kum ban bam briew.
 Marwei u ngam ha jingphohsniew,
 B'u mut b'u khan, ba dei ka briew ;
 Ynda la phngaw phyrnai ka bneng,
 Naba shong joit u sdang ban ieng ;
 Ki khmat u phriang, kynsan u ong.
 "Thapniang ba khlaiñ, ia nga to rong."
 Nangta u sad, u riam u beit,
 Ryngkat jingsngew sarong kyreit ;
 Jaiñkup awria u kup 'lade,
 Tang poi um tip b'un sngewbabe ;
 Ynda la biang nãdong shadong,
 B'la shoh lamwir pynkie berong ;
 Ka dwar u plie, u phai artat,
 Meingi ka bat, u shop u ñiat ;
 U Phet jyndat u shu jynrat,
 Pyllup ka pat bad ki ummat ;
 U jngi pynstet u tieng ioh phet,
 U phai lyndet dohnud ba lwet.
 Katba u sdang siang diar la sner,
 Ummat Meingi ba rong ka lyer ;
 Ki leit kum dei kumba leh khnaang,
 Ban sah kynmaw ha khanatang ;
 Ummat sngewsih Meingi b'la mih,
 Na tlong dohnud jingieit b'la thlich ;
 Katba u nang kham jan u shem,
 Ka kper tyrso ba suit rong stem ;
 Sangsot ba pli la dum ka buit,
 Apot sepsngi la phon ka ksuid,

Sa tang ki ñiangkynjah ha kper syatieu ki pah,
 U tiew khylliap jaiñkhor sngewlem u shong shaniah ;
 Jaleit ba pnah thylliej thapñiur u diaw mynsiem,
 B'la slem naduh kata b'um i shuh khmat Mei'iem ;

Ki sur bathiang ki sim ba shait iakmen ryngkat,
 Meingi haba ka leit sha kper ha man ka hat ;
 Mynta shaei pat de ki jah jynduh jyndam,
 Ym kham da iohsngew shua jingkmén mano ban lam ?
 Na khap ki dieng pyrshit ki umpohliaw daitthah,
 Kim kmen kim rwai sngewbha, ki tmanh ki sngewkynjah.
 Ki lasubon stem ksiar, ki lamatieng thoh sbai,
 Ba ju iawiat samrkhie, balei ki i khuslai ?
 Ki tiew kulab basaw, ki tiew dohmaw donnam,
 Balei mynta kim rwai, ki mih pynban sur iam ?
 Lynti kyllaiñ ba khuid, la tap da u sañium ;
 Jaka shongkar kah tngen la kah d'u lyoh ba dum.
 Lympung syntiew ithiang, noh kjat u Simpyllieng,
 D'u lyoh khyndew ba jngut, b'la beh twbih suhsienh ;
 Ki rong ki rup shongkun ba shat phalang nangta,
 Mano pat ban kyrsiew nangthie napoh ñiamra ?
 Ki thapbalieh bun rong ba shad kynting iaher,
 Ki dem, kim mih, kim king sawdong kata ka kper ;
 U ngap, u lwai, u kyieng, kim krih kim wad jingbam,
 Ha ki sympa pynban jingiatainia ka thnam.
 Risang ba smat kynthih pynsting la met kynthir,
 Ha skum ba syaid ki shóng syndah i shakyntir ;
 Na daw thala kawei ki tim ki tla, ki thad,
 U ban shoh sa ka khlam, u khun ka haramjat.

Meingi na kamra ka peit da sngewlem,
 Mynsiem ba lynga, sngewdiaw la jingshem ;
 Ummat na ki ngab ki tuid ha syngkhlieh,
 Lyngwit ka pisa dohnud kum ba thlieh ;
 Jingthaw ba ka ieit kam kwah pynsngewsih,
 Ban trei la ka kam na ing bloit ka mih ;
 Katba dang kynmaw ka kup da jaiñ iong,
 Kumta la ka iaidei ka sah jingthangiong.
 Ka trei suki jai naduh ba ka sdang ;
 Tang ban da ranjot dohnud te dang pdang ;
 Kat shaba ka leit dang tang ha ummat,
 Hateng ka sngewbieij haba ka pyrkhath ;
 Hynrei kumno pat kan sngew ka mariang,
 Lada kam leit jngoh ka sngew long lymbiang.

Meinah, meisan, khunruit khunjien,
 Shajogai shajan ki leit ai ktien ;
 Ki wan sngewlem tang tip ka daw,
 Ki sah ki shong kan nym sngewblaw ;
 Khunkha khunlong, kynsi ki kew,
 Kynshi kyneh jingleh u Klew ;
 Ka ing ka sem ka sdang shong shit,
 Parum pareh bad heh bad rit.
 Kiba ha ing ha sem khamtam,
 Ki lok ki jor ki iabunkam ;
 Kim shah kan shong pyrkhath than eh,
 Ki tieng ioh jur ka jingkyndeh ;
 Ka sngap khlem ia ai nia bad ki,
 Ka pdiang sngewieit kat nang pyni ;
 Ki pynbyrngia ba kan klet duh,
 Kim kwab kim shah kan pyrkhath shuh ;
 U shñiuh khlieh ruh la suhsat lut,
 Kum jawiehraid shu phew thyrñiut ;
 Ki khongdongjat ki sdang pait pdang,
 Sopti la sma iwkhong sarang.
 Kumta ban sum ban sleh ki khroh,
 Khnang ba pyrthei ka'm ioh kynnoh ;
 Shakri shakor shitom jingmut,
 Ki kam ki jam ki iakhynrut,
 Umsum shiphiang ki tiew ha ding,
 Ka ing ki sait ki sar u pring ;
 Jaiñkup jaiñsem bym ioh lyer shuh,
 Ki sut bun rong la jan kiew bthuh.
 Jingkhang ki dwar pynplie lut war,
 B'la sma naitynjit baroh phar ;
 Ki pynkynther jingthiah sop nep,
 Tynsok ki thad sha kper dang step ;
 Ummat b'la jaw syngkhlieh ki ngam,
 La kum ban pyut ki sait umthnam.

Ban shngaiñ pat ka ing, ki sah shwa hangta,
 Pynphuh ki pynphieng ba kan i suba ;
 Sopti ba thymmai ki sei ban pynphong,
 Kim shah kan tyngkai ba ioh sma kyndong ;
 Khlem lait kti lait kjat, ki kam ki 'yrsuh,
 Jingbuh ki jingsat kumba dei ki buh.

Ki pliang ki luta, mula ki lyngknot,
 Ki snur thapbawa, kyndong ki kynshrot ;
 Lyngkhai ki lyngkhot sha khrum ki pynbeil,
 Ki tiar pei tiar jot sha sboh ki pynleit.
 Khiew rnong khiew tama la sdang phyrnai biang,
 Dhara ki muka shabar ki pynphriang ;
 Kpieng ksiar shirynieng, khaila ki khadu,
 Ki thad ha u tlieng ba ioh ki sma pdu ;
 Nangta ki pynsum, pynsad pynkhyllong,
 L'u shñiuh ba rymphum sympat ha tyngkong.

Ynda la slem jlang ka wan mih paw pat,
 Tang ha jingbabe ba thar jingsuhsat ;
 Hapdeng jinglyngwit pyrkhat ka pyrdaiñ,
 Kamon na kadiang tangon ka thalaiñ ;
 Khatduh u pynkit, ki khmat u kynnoh,
 Phewse jingawria dohnud b'u klet noh :
 "Ko khmat shet shukor kumne seh ia nga,
 Paki ba kordor, Meingi ba nylla ;
 Kamno pat nga lah leit phai pat sha i,
 Umpohliew daitthah ba shlei na pukri ;
 Daci ia jingkieng nangne ba ngan sdien ?
 Hangne nga sngewphieng, to khot sa shisien ;
 Nga sngew ban kyllon nga tip ngam lah shuh,
 Dohnud ba dusmon na nga pha dkhat duh ;
 Shano shuh ngan shem kum phi ha pyrthei
 Ka khmat ieit byrtem jingieit ba dap shlei ?
 Ki ngab rong tiawsaw, u shñiuh kum rong skei,
 Ki ring jingkyrmaw dohnud kum ban bthei ;
 Sa ki r'miang shyntur ba saw kum sohshang,
 Ngam lah khlem mutdur ba ki wan phalang ;
 Shyllang kum ka it ba lah pynphalang,
 Naduh kiba rit phim ju ñiew shilliang ;
 Ki khmat kum ki khlur, ba shat sahit dum,
 Phi don dohnud sngur, shisien phim ju khñium ;
 Ki kti bad ki kjat, ka met ba wan dur,
 Baroh phi palat ha khet b'la pynpur ;
 Tang ktien ieit phi siang kumba tah da thit,
 Ym don jingkyrnriang phi trei ruh khlem wit ;

Haba don ba ñiun phim pep ban leit peit,
 L'u rneng u syntun na kper phi leit kheit ;
 Mynta nga shu sah ba tang jingkyinmaw,
 Sha phi shuh ngam lah sa tang phin wan shaw."

U Lur Mangkara kyrkieh ki leit shaw,
 Kum kñi ba rangbah tang tip ia ka daw ;
 U wan beh bran bran, balei ka wan jia,
 U shim ka shanam u wad da ka nia ;
 Shanam ka batai b'u Klew u la klim,
 Khnang ba kan kham shai d'u syiar u pynliem ;
 Da lai mawshynrang, kawei mawkynthei,
 Pyndop kñia jingsang, pyntip ha ka blei.
 Kine ki ju thung hamar rud lynti,
 Ki shyieng kam lah khung, sha kur kan aiti ;
 Nangta ot jingknia ki ai dkhoh ai dkhai,
 Ban khuid sang khuid ma ba ruid u hyndai ;
 Ki sieh reng sieh ngab h'uta u mawklim,
 Nangta ki pan map ioh poi ha ka khim ;
 Mawthung mawpynieng sakhi un satar,
 Longing bha ban seng ki law shon law thar,
 Nangta ki iakheih ha ing ha la sem,
 Ban ioh ia bam khleih b'la lum na ka thnem ;
 Ban pyntam pisa na ba kñia jingsang,
 Ki kham kheih pohia ioh kem sa ka pang ;
 Kim kham ju iakhleh bad bai lam bai leit,
 Ki kheih sang tynggeh kumba la pynbeit.
 Ynda la dep lut ka kheih ka bishar,
 Ka nia ki pynkut ha ing bad habar ;
 Nangta ki pynkhuid ka pap bad ka sang,
 Khnang kan shong lait luit b'ym don shuh ba khang ;
 Ban lait ka byrsieh ha l'i kur l'i jait,
 Long kñi ba kit khlieh u wad khlem shong thait ;
 Ban khuid syndon phar u law biang pa biang,
 Ka suk kylluid war khlem don jingkyinriang.

Ynda la dep lehniam kumba la tang la thoh,
 Ki sdang sa ban iapra la shnong la thaw baroh ;
 Naduh meinah meisan, haduh meikha pakha,
 Ki sngewthuh bha mynta bym don shuh jinglynga.

La shngaiñ pat ir ka ing haba ka mih pyrthei,
 Ki lyer subsieng iwbiñ kan dih pahuh marwei ;
 Shapoh i kper syntiew kan sa leit jingoh biang,
 Ngì tip hangta weibriew kan dih kî um ba thiang ;
 Da sur jingim thymmai ban im ka sdang pyrshang,
 Kan beh sha ri ba jngai jingim ummat ba kthang ;
 Kam kwah kynmaw te shuh bunsien ka iai sngewieit,
 Ioh pang dohnud kan tuh ioh paw sa tang jingbleit ;
 Hateng na rngai ki shoh jingmut bad jingpyrkhat,
 Kam shah kin wan kin snoh ba ioh ki khum ki bat.
 Ka kut jingmut ruh triang i'u Klew ban nym paiñ shuh,
 Keiñ noh pyrshang kyrtiang ryngkat ka dem ka nguh ;
 Ka sdang pyneh dohnud ba kan klet noh syndon,
 Juban pynkheñ u nud, ai un iaid kat b'u mon.

Bunsien ka j' jia ban jogi u da thmu,
 Napdeng jingmakia pyrkhat tip aiu ?
 Sep ei ba u khmied b'un leit phai kylla,
 Khlem tieng i'u Pyrthat, ioh dait sa u Khla ;
 U tang shu iohi, peit heh la ki khmat,
 Ka pat, nang kynshi la jingshem sohsat.
 Bunsien u pynpaw ioh kan sngewsynei,
 Khnang b'un ioh ai daw la jingleh bymdei ;
 Kumno um sngewpoh kumta b'u pyrkhat,
 Bainong b'u la ioh um pat sngewdap khat ?
 Phiang phiang ka bam sih, u phoieng buit tynjuh,
 Um tip ba la ngam ka bih u 'seiñpuh ;
 U mut ba jem lut kum rngiew Panshandi,
 Da rong ka awria b'u phon la Meingi ;
 Kumno tip kan jia kata pat u klet,
 U khlem puson bha Meingi pluk u shet.
 Kumno te u shlan b'u thap ban pah pat,
 Ka sang ka ban wan jingim tbak kan dkhat ;
 Ani ! u'riewkai khlem don ing shongneh,
 U sngew kat u trai katba mon un leh ;
 Lada pyrkhat bha un jin da la ri,
 Jinglong ba shida ha pneh ka tipsngi ;
 Pynban khamakha pyrthei u leit thad,
 Jinglong ba awria katta ruh um thngad ;
 Pyrthei ka kynkok da tim ruh artat,
 Un im ha syrtok jingleh khlem pyrkhat ;

Ym don ba burom naduh kata hi,
Baroh shijunom pyrtnei kan ijli.

U men Kohkarang, haba ngi kynmaw,
Kumno b'u pyrshang jingpah kiba khraw ;
U mut ban pynngat liewlep mangkarong.
Baroh ka kyndat da spah wat b'u thong ;
Khatdub u tib nia da ktien ba pohia,
Hapdeng jinglynga ka tim bad ka tla ;
Ynda kut ka swar u sngew la jem rngiew,
Ka dak lyngknot ksiar pyntip h'u bynriew ;
Ban sah ka sabut Meingi ba nylla,
Wat ha jngut jingmut ka sah ba shisha.

— — —

I Wah Mawpdang

Iathuh ia nga, ko wah Mawpdang,
Balei hyndai ki sin kumta ?
Kat shaba laid kyrteng ki phriang,
Phi iai donnam baroh shirta ;
Imat ia phi bun ba ithuh,
Kim lah sha phi khlem da wan nguh ;
Katno pateng phin dang iai bsa,
Phi iai kyrsoi da mon sngewbha.

Phim don hynnin phim don lashai,
Sha phi ki tuid samla Mawlai ;
Teng teng naduh Jalaw ban mad,
Ki hiar ki thiep ia phi ban wad ;
Khlem da tyngkai haba ki wan,
Ban tong ia phi na jngai na jan ;
Tang mih, haduh ba sep ka sngi,
Hajar ki tuid ban loh ia phi.

Ka tlong jong phi ym don ba shem,
Don ba shu ong, "Dei na Mawprem ;"
Ban iatharal kum ki ngam kwah,
Ban tip thikna lada nga lah ;

I wah Disoi na brung jong phi,
Kumba i kwah ban iabtin kti ;
Kumno phi sngew 'i wah Umkhras,
Haba bad phi i shong syndañ.

I wah Disoi ba sma iwkhong,
Baroh shirta i phong sut long ;
I wah Umkhras na khmat jong phi,
Im lah pynjngut pynsma iwli ;
Nalor nangta na met jong phi—
Ka Aspatar ba sma lati ;
Kam lah pynblad kam lah ai bih,
Phi lai sah sngur kumba phi mih.

Phi lai kyrsoi khlem da tyngkai,
Ym ban pyndap tang shnong Mawlai ;
Teng teng myntlang haba tyrkhong,
Wat na ki tlong. U Lum Shillong ;
Da phew da spah ki hiar ki kiew,
Kum ngan kum lwat ha ksing ki riew ;
Naduh mihngi ha ban da sep,
Sha phi ki wan kim bit ban pep.

Ngim lah khlem nam khlem sngewsarong,
Haba hajan jong phi ngi shong ;
Namar phi lai pyndap ia ngi,
Phi lai kyrsoi khlieh la ka sogi ;
Ban shem kum phi lehse kham hiar,
Ha Ri Khasi ne wat ha Dkhar ;
Samla, tymmen ki wan ki leit,
Khmat puh samrkhie ia ki phi peit.

Katne phi leh namar jong ngi,
Pateng pakit kin nam ia phi ;
Hangno ngan thoh khnang ban pynsah,
Kyrctng jong phi kam dei ban jah ;
Lada kum phi baroh ngin long,
Ka Ri jong ngi kan saiñ ki rong ;
Ki khor ki khriam i'u Lum Shillong,
Da khmat rymmuñ, kynjreng un spong.

U Tiew Phlang

Haba shu peit mano ban ngelt,
 Hangne phin neh tang kum u lyoh ;
 Iathuh ia nga, shano phin leit ?
 Nga sah mynta tang ba lyngngoh.

Baroh ki nam ba phi la ioh,
 Kin duh kin dam, kim long ei ei ;
 Balei shipor phi wan ban jngoh,
 Tang ban sahnud ma nga marwei.

Mynstep phi phuh kum ban sah duh,
 Mynsiem ka shngaiñ ka kmen jyndeï ;
 Tang phai ka sngi ia phi la tuh,
 Dohnud ka pait, ummat ki bthei.

Tyrsim ba khriat khlem don jingmap,
 Kiba ngim lah ban ia ai daw ;
 Wat ba ngim mon kam sngew kam sngap,
 Naduh u rit haduh u khraw.

Imat phim don tang por ban shong,
 Phi dei ban trei nadong shadong ;
 Namar kumno Un ai bainong,
 Lada ia phi nangne yn rong ?

Hormot

Saiñdur nylia ka sdang na ñng,
 Ynda la nang shabar kin sieng ;
 Nangta pyrthei ban wad ka Nam,
 U khlur na jrong lynti un lam.

Burom ka shong h'u brlew ba tip,
 Ban ri ijot khnang ban ym lip ;
 L'i mei i pa, meinah meisaa,
 Ban sah pyrto, kamon kadiang.

Mynsiem ba thrang kam bit ud pang,
 Hormot ioh duh khlem lap ka phang ;
 Pyrkhat adkar ioh jah junom.
 Ym dei, kynmaw tang dep rukom.

Ijot ban da, ngin iapyrshang,
 Ngin thom jingma ba thap pakhang ;
 Ban sah burom ym tang l'i met,
 Ba jaitbynriew kim bit leh klet.

Hormot ka thew ba donburom,
 Kumta ha ngi kan long rukom ;
 Ijot ka Ri, junom kan rah,
 Mynta, shaduh ki 'arta bah.

Ka Khyndai Lad

Kyrteng Khyndai lad, b'la jer d'u barim,
 Namar ban pharshi nuksa ba ngin shim ;
 Ym dei ban mut beit ba don khyndai lad,
 Ki khmat to ngin plaid ba ngin ioh jingstad ;
 Hyndai ki longkñi ki thew ban pharshi,
 Ki sneng puramit longdien ba mih pli :
 Ym dei tang lewmiet, bashlei jingthala,
 Ka Ri shityllup kan hap pyrkhat bha.
 Naduh ba mih sngi haduh mynsynfa,
 Ngim pep ban iohi ki 'riew shang makia ;
 Nongtrei ki nongktah, kumjuh khynnah skul,
 Kim lait khlem iuh kjat lyngba ki hap tur ;
 Riewstad ba nangno, bym tip ia kane,
 Riewbieit na shano bym hap ban mane ?
 Ki rong laiphewhar ki rup laiphewskit,
 Lada don pisa da khoh lah ban kit ;
 Baiskub ruh hangne, nangta Aspatar,
 Ki kot laiphewjait pyrshah ing Durbar ;
 Dukan laiphewskit aiu pat ngan jer ?
 Ar liang surok bah baroh shilynter.

Nalor nangta ki dang don shuh,
 Ki dong ki lad lynti basuh ;
 Kiba ngi hap ban da pyrkhat,
 Ba ioh kum liat ba ioh kum ngat ;
 Hangta ki shong rukom ki brierw,
 Ba phong ba kup da dur ingiew ;
 Kiba wan pol na man ki shnong,
 Ban tur shajan ym bit ym long.
 La khot la jer ki riew awria,
 Ki riam ki belt kum riew thala ;
 Tang nohphai sngi ne kem iongreiñ,
 Da met la jong ki leit iapeiñ ;
 Nangta ki mih sha lad surok,
 Ki riew awria ban pah, ban bnok ;
 Balei hangta ki leit shong shnong ?
 Shi snieh Pyrtthei ban loh thad rong.

“Khyndai ki lad khyndai ki dong,
 Khyndai jingstad ka sor Shillong ;
 Balei katne ki sliah sniew dur—
 Mynta shano kita ki sur ?
 Sotti nylla ba pha la die.
 Ym pep hadien phan sa babe ;
 Mano ba phon mano ba pah—
 Ban die tat dor katne pha shah ?
 Pham don dur shuh kumba mynshwa.
 Wat tang hapoh ka por jong nga ;
 Mynta lei lei ia pha la ker,
 Na khlieh ha kjat, da snap mynder.
 Kat shaba phai kat shaba peit,
 Haba ki wan haba ki leit ;
 Nongwei nonear, Ani ! u thad—
 Haduh mynta ka Khyndai lad.”

I Kot Kudi

I kot kudi ba shad talaiñ—
 Hapoh u ksai mynja ba khaiñ ;
 Tang mar pyllait sha suiñ i kiew,
 I jngi sha ban lyngngoh ki brierw.

Kat ban kynting im i don por,
I kwah noh tang ban kiew shalor ;
Namar nangtei i kwah ban peit,
Shano ki lok jong i lei leit ?

Ksai pdeng ym pat lap ba teh bha,
I pat kumba in kyang pyrta ;
“Pyllait noh seh, ba ngan king noh—
Balei phi slem ? Ka sngi la noh ”

U ksai mynja ba dang shu rkhiang,
I kot kudi ba saw syniang ;
Latai kyllaiñ khnang ban ishoh—
La ñlad syndon da i rongsoh.

“Peit keiñ shatai kital kyrhai,
Knyannah samla ki iapeit kai ;
Da kham pyllait synjor i’u ksai,
Da peit artat ioh woh latai.”

“Tang mar iadei, da kham sumar,
U ksai ym bit pyllait pathar ;
Peit bha shano phi dei ban kdiah,
Ioh khlem da tip phi shah kyriah.”

“Lada ym long, da swar da peit,
Ioh tang shu dei nga lah da leit ;
Hynrei hamar b’im poi pyrkhath,
Hangta artat pynthung ryngkhath.”

“Nangta ai ksai ngan shad talaiñ,
Ngan ot kyriah d’u ksai ba khaiñ ;
Ha ban da dkut ngan am dukhi,
Khnang ba kan hieng ka khmut jong phi.”

Tang mar shu dkut la thnam dhawa,
Khyannah ba rit ki iarisa ;
Riaw riaw ki thwet ban ioh i’ta,
I’u ksai mynja kim da salia.

Baroh jingthmu ka long ban ioh,
Kumta sha suiñ ki khmied ki jngoh ;
Sha tbian ban peit ki kham salia,
Naba muja, hapoh nala.

Ban khie nangta kam da shim por,
I kot kudi ki kham kheñ kor ;
La phler salit ka kti ka kjat,
Jingmong ki ong, "Koit sa tah pat."

Khlem phai shadien nangta ki suh,
Ka thngan ka sliang kim lah tynruh ;
I kot kudi ha ban da ioh,
Ka thait ka jrem, kam sdien kam snoh.

Teng teng thylli ki wan sha ing,
Pynban ka khmat ka puh ka phieng :
Kim sngewduhei la bor la por,
B'la ioh ki lok ka kham kordor.

Kumta mar krung ryngkat ryngkat,
Bad bnom shi bnom, artat artat ;
Ki ktien iakob aiu kim mih ?
Ym don jingdiaw ne khmat sngewsih.

Mardor

Ale mynta, ko khun ka Ri,
Ki sap ba pher ba ngin aiti ;
Ka Ri ka iam ka ud mynta,
Nang mih ki sngi la nang khulwa.
Kat shaba leit ba iaïd ba ieng,
Ngi hap ban iatuklar teng teng ;
Shaphang jingshah ban beiñ jong ngi,
Da snap mynder shongthap shisngi.

Katno pat slem ngin shah kumne,
 Lada ngim khie ngin sa babe ;
 Ki Rang bad Thei, b'la khmihlynti,
 Ki nud ban shah namar ka Ri ?
 Ka Ri ka kthang ka pait dohnud,
 Namar mynta la slied lyngkhuid ;
 Kumta sha ngi ka phai ka ud,
 Jingim ban pha hato ngi nud ?

Jingkñia ba tlem, na nga na phi,
 Hapoh duwan ka snap ieit Ri ;
 Keiñ noh ka kren tang da ka ktien,
 Ba Ri nang ngam nangkie lyngkien.
 "Samla ka Ri, khie joit mynta,
 Ba ioh nang ngam ka rngiew nylla ;
 Lada kiwei ki nud ban leh,
 Hato, balei ia ngi kan eh ?"

Ki khun ka Ri ngim tip balei,
 Haduh katne ngim pat iapei ;
 Ngim phai, ngim leh, ngim sngewbabe,
 Nalor b'la ngop ka Ri katne.
 Imat ioh duh ka shong aram,
 Ne tieng ba ioh ngi ia umsnam ?
 Lada ngi dang pyrkhat kumta,
 Khlem pep ngin jah jynduh shirta.

Ka stad ka pnah ka buit mynder,
 Peit ngor ba ioh u pyniapher ;
 Baroh ngi dei u khun Khasi,
 Naduh Rilang shaduh Kupli.
 Ba jaitbynriew kan sah junom,
 Ngin dem dukhi, ngin prat ngin thom ;
 Shisnieh pyrthei kan nam, kan i,
 Ba ngi dang don mynsiem ieit Ri.

Khun dapshynrang ka Ri umsnam,
 Kan ieng dawbah ha Ri donnam ;
 Ki rong biria ki rong tamsa,
 Ngin bret ngin klet, namar jong pha.

La' dei ban kñia ngin sei Namthang.
 Ban tur ban thom, ka ding ba khang ;
 Ngin khie agin mih ba ngin iathang,
 B'u khnam ryngkap la kiew sarang.

Mynder la jan shyngkub ban rung.
 Pisa mynsiem dohnud ka pdung ;
 Kylla lieng lut kylla jaiñnep,
 Burom bad spah la shah tyллеp.
 Ngia ieng ynda kylla mulot,
 Ne joit mardor ban da llot ?
 Balia siangsdieh pyndam pynduh,
 Pynjam da kam khnam ban sngewthuh.

Ki khla ka wait, ngi poi kynmaw,
 Ki bah ryntieh pynieng ka daw ;
 Lorshon, Monbhut bad Kheikongngor,
 Pysad mynsiem ba ngin ioh bor.
 Ei ban aiti i'u paid ban lam,
 Ba sngew kitkhia la doh la snam ;
 Da peit sani ioh ngat pynban,
 Ingkhong shyllang, d'u nguid juban.

U rang kynih napoh synfa.
 Kysiew Meingi ba kan thaba ;
 Na krem 'lamet na krem 'latang,
 Nangta kan mih kan wan phalang.
 B'u khun ka Ri um bit kvrtiang,
 Juban daplak kynmaw kyndiang ;
 Tyllup ka Ri ka dang shaniab,
 Ki Rang b'la tang, kim bit samthiab.

Hato ngi lah ban beh jingdum,
 Ba Ri kan shai ha man l'u tnum ?
 Shisien ka sngi kan shat phyrnai,
 Kan sar kan prat i'u lyoh sha jngai.
 Ki Rang ki Thei lada thiah thai,
 Ki sap kysai kin sti kin swai ;
 Mynta ngin tang, ban tur shaphrang,
 Mardor ngin ieng ngin thom naphang.

Nga Dei I Nan

“Ko Nan barit balei phi rich,
 Katba ngam lah ban i satia ?
 Kumta nga kwah ban tip kyrkieh,
 Sngewbha wat syam fathuh kloï seh.
 Nga tip ruh ba phi dang lehraiñ,
 Hynrei kynmaw phi don ka maiñ ;
 Ban paw pyrthei nga ngeit phim shlan,
 Kynmaw marwei phim lah ban san.”

“Phim don jaiñkup ne jaiñtapmoh,
 Sati khadu khaila baroh ;
 To shim kine ngan ai ma nga,
 Ryngkat jingieit sotti nylla.
 Lada phi kwah juti muja,
 Kita ruh de ngan ai sngewbha ;
 To riam, to phong ha ban da biang,
 Ngam khmihlynti ei ei kylliang.”

“Iano phi tieng ba phim nud mih,
 Ba ngan dup ioh pynbeit pynkhmih ?
 I Kong Wahkrai ne Kong Lakud,
 Ne ia U Ñi Lum Phutjaut ?
 Lada kine kim kren tohmet,
 Na ki phim dei ban mih lyndet ;
 Lada phin leh kumba nga kwah,
 Ngan leit pynswar ba kin dup shah.”

“Khreh keiñ mynta ngin ialeit noh,
 Wat tieng ngan bah khala manga ;
 Lada ym don ba leit synran,
 Wat sngew ei ei ngan don hajan.
 Iano pat de phi dang sahnud,
 La ing la sem phi sngewbynnud ?
 Kita baroh ngin seng thymmai,
 Ngan ai ha phi ba phin long trai.”

"Ko Nan baielit 'da tang hangne,
 Ia ia jingim phin sa babe ;
 Kumno phin san kumno phin plung ?
 Phim lah ban roi tang ha lypung.
 Da kham pyrkhat phin leit ne em,
 Ne dang duna ka kup ka sem ?
 Kyrshah thohriaw jaiñsem dhara,
 Tapmoh linen ne sem muka."

"Phi dang sahnud i Kong Lakud ?
 Ba pli im lah ban iai syrpud ;
 I Kong Wahkrai im lah wan kai,
 I bun ki kam, kum ngap kum lwai
 Phi lah ban shong khlem puh samrkhie,
 Haba khangnar ka wiat kumthie ?
 Kairiang u phai dadien sha phi,
 Jalyeit u rwai da ktien pharshi."

"Khatduh khatwai nga pan jingshai,
 La phi shisha ne phi shikai ;
 Namar ngan leit bad slem ngan jah,
 Juban daplak na phi nga kwah."
 Kumta u kwai khatduh i song,
 Napoh ba shong nga sdang kynrong ;
 "Lehse shitlang phim lah iohi,
 Sha jngai mynta nga dei ban jngi."

"Nga thrang nga sliang, ban leit bad phi,"
 Lait kren kynsan I Nan bapli ;
 Hynrei bapli d'i sur jingieit,
 I ong, "Nga long kaba dang bieit
 Nga engew makna ban mih nangne,
 Nga tieng ioh ba nga kum babe ;
 Ngam kwah pynmong ngam kwah pyn-
 Ba ioh jingieit jong phi ka jngut." [thut,

"Ki shersyngkai doththli khasaw,
 Nga ngeit shirta kin iasngewblaw ;
 Ba pli sangsot kin shong badno ?
 Nga engew long pap ban ieh kumto.

Shirta ki san ha pneh jong nga,
Mynta ngan ich khala khala ;
Ia ai jingmut kumno ngan leh,
Haba pyrkhat la ha ba eh."

"Katba i dang iathuh kumne,
Jingshem la jong nga sngewbabe ;
Nga sngew dohnud kumba kan bthei,
Nga sngew kumba nga jngi hathwei.
Katba ngan ong, keiñ noh la biang,
Jingieit jong nga phim lah ban pdiang ;
Imat ia nga phim mon thikna,
Wat sngew ei ei ngan leit noh shwa."

"Lano pat de ngin lakynduh,
Na phi nga kwah ba ngan sngewthuh ;
Lada phi icit shisha ia nga,
Nang khreh nang khrum, ngam kren danda.
Sa tang na phi nga khmihlynti,
Ia i jingieit ba dang sotti ;
Lada kan kut noh tang hangne,
La sep ka sngi ha jingbabe."

"Ngam lah ban leit ko ieit bad phi,
Sha ri nongwei nangne ban jngi ;
Namar hangta kumno ngan san,
Haba kumne khlem don kyrdan ?
Haneta badno ngan iakren kai,
Ka ri ba dap tang da riwshai ?
Ngam sngew don ktien ngam nang burom,
Jingthmu jong phi lah ban pulom."

"Kita baroh kim long ei ei.
Ngan sa hikai ka lait ka dei ;
Lada phi ieit sotti shisha,
Kum ia kita wat ai jaka.
Dei tang jingieit sotti nylla,
Wat ia i trep ngin ong Bangla ;
Jangew jathang ruh man ka sngi,
Da i ngap khlaw ngin tah shini."

“Wat tieng ba ioh nga wan rieh slap,
 Juban daplak, da sngew da sngap ;
 Jingieit nylla ba tang shisur,
 Nga ngeit bad nga phi iakubur.
 Hynrei mynta ka shong ha phi,
 Ka lait ka dei pynshongdor hi ;
 Jingieit ba sngur ba ngi kheĩn kor,
 Kam dei ban ap ban da pynbor.”

“Khatduh ynda ngam sngew parpaiñ,
 Namar jingmut ki dang lathaiñ ;
 Nangta nga ong nga ruh ngam lah,
 Imat shyiengkrung jong ngi kam shah.
 Kumta nga phai ban ai khublei,
 Nga ong artat wat sngew ei ei ;
 Dohnud ka khia, ka khmat ka dum,
 Mynsiem ka pait, ka shad lyngkhum.”

“La dum iong ngit khyndew ka bneng,
 B'la dkut jingieit ba ngi la deng ;
 Kumta ruh thiaw nga dei ban jngi,
 Nangta, shaduh ba sep ka sngi.
 Ynda haba nga shong pyrkhat,
 Ngam lah khlem diaw khlem jaw ummat ;
 Naba i rngai ynda kyndit,
 Dohnud jong nga kumba kysnit.”

Da Kumne Mo ?

Shisien la don ym pat da slem,
 Hamar ba puh u Rose pyrem ;
 Ha sngap mynta ngan thuhkhana,
 Shaphang kawei ka jingshisha ;
 Kaba da long kaba da jia,
 Ngam kren nangang, ngam kren biria.

U Rang ia Thei dang shen iashem,
Kiba dang mar iabud ki snem ;
Baroh arngut juban pynskhem,
U slap ka lyer kim lah ban tem ;
Nga ngeit baroh ki shem kumta,
Khamtam shaphang ka kam Samla.

Katba nang iaïd ki sngi ki snem,
Jingieit imat nang jur nang skhem ;
Ynda ka por synrai la dei,
Jingieit nylla i kum ban bthei ;
San mile sawdong ka Sor Shillong,
Kyrpang ki iaïd kim kwah thad rong.

Ka dei ka khun ba donburom,
Ka phong ki jaiñ ba bar rukom ;
Khamtam ka por leit kai lei lei,
Na trai synduk syndon ka sei ;
Ha b'tang shu peit ne sur ha sngap,
Ka ktien thylliej, shyroiñ shyriap.

U Rang u dei u khun ba duk,
Namar lawei u kwah ban suk ;
Kumta ka lyer u slap um kheññ,
Marjan marpa ki khoh ki beiñ ;
Shisut ki jaiñ kat shaba leit,
Um dei, kynja sarong kyreit.

Ym don lyiur ym don synrai,
Ha ki ym don la syit lashai ;
Buhteng pyntud, lapmiet kim mlien,
Ban iaïaid kai kim ioh bunsien ;
Naduh ba sdang haduh kata,
Kim kham nangang ma me, ma pha.

Kumta ki sngi, ki snem ki iaïd,
Ka khriat ka shit kim kham shongthait ;
Ban leit iaïd kai kyrpang ki kwah,
Khlem iakynduh kim sngewlahshah ;
Lynter ktien ieit suda ki kren,
Ki kam ba sniew ruh kim ju len.

Teng teng lada kim iakynduh,
 Kim tieng namar ki la sngewthuh ;
 Tang tiak ban ioh iakren kyliang,
 Ban kham pynhun mynsiem ba sliang ;
 Kam pher haba iohi ki lok,
 Namar ki dei ban iathuh hok.

Tangba kata kam long khah khah,
 Ioh don mano-re ba kynthah ;
 Khamtam lei lei kiba ha ing,
 Wat ban iathuh ki dang iatieng ;
 Ynda ar snem kynthih ki iaid,
 Ym lah set shuh la dei ban ksaid.

Khnanng ban sngewthuh kumno kin ong,
 Ai ba kan long katba ka long ;
 Baroh arngut ki sdang pyrkhat,
 Ka wit ka wa kin mait kin prat ;
 Jingmut ha ing ki kwah tynjuh,
 Namar donkam ba kin sngewthuh.

Ban leh lyndet lyndang kim mon,
 Kumta sani bin ki puson ;
 Kiba ha ing pynmong ym bit,
 Ka pang shitom mano ban kit ?
 Namar long briew ym lah iai biang,
 Teng teng kum lait, kamon kadiang.

Ynda arngut juban, mynjur,
 Jingeh ban thom ki iakubur ;
 "Lada ki kren jyrwit jyrwat,
 Shisur," ki ong, "Ngin mait ngin prat."
 Sa tang ka rai kiba ha ing,
 Da bha la bha, da sniew la phnieng.

Shibnai ki ong, "To ngin shongthait,
 Iatan, pyrkhat suki ioh lait ;
 Laplah ban leh ka long bymdei,
 Ngi dei ban twad ka lait ka pei ;
 Namar juban ba ioh pulom,
 Ioh poi pynban sha jah burom."

Kumta shibnai kynthih ki sngap,
Kyrwoh shithi kim iajubab ;
Hynrei hapteng kita ki bat,
Khubor ba sniew i'u Rang ki thad ;
Sha shkor ka Thei kl leit sawa,
Kl ong, b'u don samla mynshwa.

U iaid u ieng kumba mynshwa.
Um tip satia shaphang kata ;
Kyndit ynda u sngew ka ong,
"Kumno kata ka lah ban long ?
Lada ka long shisha kumta.
Shithi, phim lah ioh shuh na nga."

Ba pli sangsot u Rang tang tip,
Jingphuh jingphieng ka tlör ka lip
Namar ka dei ka ktien shuthaw,
Baroh shibnai u sngew bynñiaw ;
Ka bam ka sa kam rung thikna,
Khlem iakynduh u sngewmakia.

Ban tip thikna khnang ba kan shai,
Ioh ba ka long ka ktien kren kai ;
Imat ba bun ki nongshalai.
Kumta u ap kumno kan rai ;
Ynda u tip ka ngeit shisha,
Jingmut nang syier kynting lynga.

Um nang pvrkhat kumno un ong,
Syrpai dohnud ba shong kynrong ;
Tang hok tang sot u shlan ban phla,
Um tieng ban ong, "Kam dei kumta
Ngan nai da ong, bun ba bishni,
Baroh ki dei tang ktien lorñi."

Sngewmat ki briew ki phon ki pah,
Ban thad burom i'u Rang ki kwah ;
Ban sngap shisha kumba sngewdei,
Hynrei ba pli kim tip ei ei ;
Ynda ki tip la jan lei lei,
Pynshad kynting nawei shawei.

“Ka shong ha phi,” nangta u ong,
 “Lada phi ngeit katba phi mon ;
 Da wad da swar narum naneng,
 Wat leh laplah ioh phi angbneng ;
 Da khan da mut nangta bishar,
 Khnang ban kham lait ka kren kulmar.”

Na krem lawpaw kyndit u sngew,
 Sha sbkor ka Thei imat dap phew ;
 Khubor ba sniew ki leit ialap,
 Tang ioh lorni kim khein ka pap ;
 “Ki jingshisha ym pat ia kdew,
 Kumne seh mo, ia nga phi niew ?”

“Na lok ba ieit nga khlad jynduh,
 Ka shang makia kim lah tynjuh ;
 Kyrpang marwei nga wan nga leit,
 U tiaw iwbih ba ngan ioh kheit ;
 Shane shatai ban shang nga tieng,
 Ba ioh jingmut ki kylla lieng.”

“Phi tang iohsngew ki ktien lorni,
 Ia nga phi sdang ban kren pharshi ;
 Ka sdang ka kut, phim pat sngewthuh,
 Dohnud jong nga phi thang pynpluh ;
 Sngewbha pyrkhat rangbah shisha.
 Thew ia u kwang ioh siat d’u khla.”

Ym don ngap khlaw ym don ngap shnong,
 Ban tah dawai jingieit b’la mong ;
 Ka kren ieit than sngew lehnohei,
 Namar dohnud imat kim pei ;
 Ting ting tang tang la kum mawlong,
 Juban daplak kylla khongpong.

Hamar ar phew tarik lei lei.
 Sh’u Rang janmiet la wan ka Thei ;
 “Ngə wan hangne ba phah I Mei,
 Ban pan iakhlad wat sngew ei ei ;
 Namar lyngkhuid nga hap ban mih,
 Lada ia I nga pynsngewsih.”

Ka Thei ba pli la shet-ki lok,
 I kmie ba pli ka pynpaw thok ;
 Da khmat ba dum sha u ka peit,
 Ki kam ki jam ka iapynbeit ;
 Ar kyntien kwai ruh kam pat kut,
 Ka iam sngewsih ban pynsabut.

Ki ktien ki thain kum Jawiehraid,
 Ummat tynneng ki mih khlem thait ;
 "Ki lok ki jor baroh sawdong,
 Ynda kin tip kumno ngin ong ?
 Dang nud ban iakhyllie nñuhmat,
 Lehse baroh kim pol pyrkhat "

U sdang ban tem kat nang lakren,
 Phewse dohnud nang rben, nang rben
 "Juban daplak phi dkhat pyndkut,
 Khlem pat iasuk baroh arngut ;
 Hato jingieit ba tang kumne ?
 Nga tieng ba ioh phin sngewbabe."

Baroh arngut kim nang kren shuh,
 Hynrei u Rang u kham sngewthuh ;
 Um kwah pynpaw jinglong ba poh,
 U sngap, um kren um kjour um khroh ;
 Ktien soksular kam nñiew ei ei,
 Ka pap pynkit pakai shawei.

Mynmied i kum kan pait dohnud,
 Ym don dawai ba lah syrpuđ ;
 Ka leh kumba sngewsih shisha,
 Tang poi ha ing ka rkhié sngewbha ;
 Hamar bakut khadar kynta,
 Bad lok ba ieit sha tamasa.

U Rang ba pli na baranda,
 Ka pait dohnud ba kat kata ;
 Nadeh kata, pisa lynga,
 Ka bam ka dih kam rung thikna ;
 Ynda ka jia pynban kumta,
 Jingim la jong u sngew danda.

“Kum long Rangbah ngan ieng ruh jwaiñ,
Ba ioh lynshop ka rem ka rain ;
Ki tiar baroh pynphai lut noh,
Khngang ba ngan lait ka shah kynnoh ;
Juban daplak nga kham kheñ kor.
Kum ksew nguid prie nga sngew poh dor.”

Arphew khyndai tarik, buh sngi,
Ki tiar ki tar pynphai bujli ;
Dohnud ka diaw ym don pyrthei,
U pang mynsiem sngew kum ban bthei ;
Kata ka long ka miet khatduh,
Ka khmat u Rang, sepei jingphuh.

Na ba leit on sha ing u wan,
Artat lynti u wad u khan ;
Shipor nangta u sngewkynduh,
Beit beit shapoh jingthiah u bsuh ;
Lai sien u syiar um pat iohthiah,
B'u poi pyrkhat ki por b'la lah.

U sngewpangnud bym lah ban ong,
Ha b'u pyrkhat ijot la jong ;
Ha b'u kynmaw ki por b'la lah,
U tlor ummat um sngew lah shah ;
“La kheñ burom ka maiñ Rangbah,
Balei kumne kan jia khyllah ?.”

Lai snem u dem ka leit bylla,
La kheñ burom khngang ban kyrda ;
U khlem ipher haba trei kam,
Tang ha lade ki shiah ki ksam ;
Ngun ngun u shang shajan shajngai,
Katba ki lok ki nang peit khai.

Hadien kata sngewpher ka duh,
Ka maiñ i khaiñ ka sdang ban phuh ;
Ban thad, u tip ba kam myntoi,
La long ba duk u ri kyndoi ;
U hun u kmen ha b'u pyrkhat,
Imat bym thoh shyiengkrung artat.

Ki Symboh Jingpyrkhat

1. Ban ia kaba duh ia ka jinglong ba bha, la kham lah kaba duh nob syndon ia ka jinglongbriew.

2. U nongsiarkylla ne u nongkamsniew u khaweit wat ia la ka syrngiew.

3. U briew u bym pdiang ia ka jingieit jong U Blei u long kum u syntiew u bym pdiang ia ki jingdoh ieit jong ki kjatsngi.

4. Ka jingduk ka long ka nonghikai kaba kortam jong u briew, hynrei lada u duk sah um long satia uba shemphang.

5. Ka sni jong ka jingishun ka kham khelaiñ ban ia ka bih 'señiong.

6. Ki briew kiba khraw mynsiem ki long kum ki kjat sngi kiba prong ia ki dymmiew.

7. Ki briew kiba shisha kim ju buh ia la ki kjat ha ki artylli ki bur.

8. Kiba khraw mynsiem ki dei ruh kiba khraw ki jingmut jingpyrkhat.

9. Ka jingkhraw jong u briew kam shong eh ha ka jingkhelaiñ ne ka spah, hynrei ha ka jingkhraw jong ka jinglong ba shisha.

10. Ka jingkhraw jong ka Ri ka shong ha ka hok, ka jingkhuid, ka jingstad bad ka jinglong ba bha jong kata ka jaitbynriew kaba shong ha ka.

11. Ym don u briew uba nud ban khot ialade uba khraw lada u leh bymsuidñiew ia la ki para kher para mer.

12. Ki briew kiba khraw ki long ki nongialam ba shisha ia la ka jaitbynriew bad kiba synshar ruh halor jong ka da ka jingstad bad ka jingkhraw jong ki.

13. Ki briew kiba sngewthuh ia ka jingeh jong kiwei ki long ki paralok kiba hajan tam.

14. Kiba thiah thai ha ka jingjai jai jong ka duriaw kin sa pait lieng shisien ka sngi ynda ki la khie thiah.

15. Ka jingieit ka ju pynkha ia ka jingieit, hynrei ka jingshun ka pynkha ia ka jingpang bam pong.

16. .Ngi dei ban long kiba kham stad lada ngi kwah ban pynbun ia ki paralok ban ia ki nongshun.

17. Kiba kynshew ia ki jingsneng jingkraw jong ki briew kiba stad, ki kyntei ia ka jingshemphang ha ki thiar ki bym pei shuh.

18. Baroh ngi don la ka jingkitkhlieh na ka bynta kaba bha ne kaba sniew, hynrei katno ngi sngewthuh ia kata khamtam ynda ngi la ia jngi bad ka jingbysalia.

19. Ngi long ki kynrad halor ki jingshah pynshoi lada ngi long kiba khlañ bad kiba shisha.

20. Khlem ka jingiarap jong U Blei, u briew u long aiu?

21. Ki briew kiba mutlop kyreit ha shnong ha thaw khlem pep hadien kin sah weibriew ha lum.

22. .Ban khmihlynti ia ki kabu kiba khraw haba ngim pat pyrshang wat ia ki kam kiba rit ruh ka long ka jing-pyrkhat jong kiba kham bieit na kiba bieit.

23. U dieng sympat ia ki bieit sngewstad dei da u symrem syndon.

24. Ki briew kiba shemphang shisha kim ju don por
ban rah krong ialade katba kiba duna ka jingshemphang
pat ki imsegi tang ban kiew skong ha u langtylli khlem-
raiñ khlemrem.

25. Ki briew kiba sngewstad ha la ka jingbieit kim
shym iapher ei ei ruh na ki siejlung thew dung bneng.

26. Kiba dem ban wad ia kano kano da ka jing-
shemphang kim ju tare ruma ia ka maw ka dieng kum ka
'lang matlah.

27 Kiba bet da u symbai ka jingmeng bad jingsarong
kin ioh ot ia ki soh ngang ka jingbabe na ka dew lyngki.

28. Ban ioh ia ka ksar kaba nylla dei ban phrang
ha ka ding Kumta ruh ban ioh ia ki briew kiba shisha
dei ban phrang ha ki jingtynjuh.

29. La ngi thrang dik dik ba sa shisien ngin long u
khyannah, hynrei ym don pat mano mano ruh ba kwah
ban long khyannah sah.

30 Ka jingim kaba iaid lyngba ki jingeh bad ki jing-
jynjar ka kham khlañ ban ia ka jingim kaba shu than eh
ka suk.

31. Ka jingim kaba khlem ki jingialeh ka long ka
jingim kaba suda

32. Sngewthuh ia la ka bor ne ka dor ha la ka jing-
angnud, ioh paw pen ryngkew kum u Kui thew kiew
bneng.

33. Katba ngi nang mutdur ia ka jingstad ba maian
jong U Blei, katta ruh ngi nang kham sngewthuh ia la
ka jinglong ba tlot bad ba duna.

34. Kiba rit bad kiba tlot bunsien ki ju sngewkhlañ
haba ki peit sha la ka syrngiew.

35. Ka pdeng jylli jong ki riewstad ka long ka jingshemphang, katba ka pdeng jylli jong kiba bieit ka long ka jingsngewstad.

36. Ki riewshemphang ki ju phla sha ka pyrthei ba ki long kiba duna ka jingtip, katba kiba duna ka jingshemphang pat ki ju phla ba ki long kiba dap pura da ka jingstad suda.

37. Ka thymmei jong ka tipbriew ka tipblei ka long na pneh ka rympei i Mei.

38. Kiba kmen tahoh ia ka spah hiarpateng khlem da iatheh umsyep lem ki long kum ki ñiangbyrnai kiba bam syndon ia ki thied u jingthung.

39. Ka jingbitar laplah kaba khlem da pynshongnia ka kloï ruh ban pynbabe.

40. Ki briew kiba khraw mynsiem shisha ki pdiang ia ki jingkynthoh kum ki jingai mynsiem ban ia ki jingiaroh ki bym shongnia.

41. Da ka 'tidew kaba ngi thew ia ka jingduna jong kiwei, yn kdew ruh ia ka jingpalat jong ngi.

42. Kiba lah ban bat ia la ka jingbitar ha ki lyng Hoh kti ki long kiba lah ruh ban synshar ia kiba bitar bieit

43. Haba bitar, peit shlip sha u ksew ne ka miaw, bad haba la kham bitar pat, mih shabar bad kawang shimaw ia ka khyndew.

44. Ym dei ban kheiñ lupa ia ki byrni kba na ki symboh kba kiba ngi bet.

45. Ngï dei ban khmih lynti tang kat ka bor kaba ngi lah ban kot, lada palat nangta ngi lahban duh thiah pynban.

46. Ka jingshisha ka long ka kabu sha ka jingshaniah
nemar khlem ma ka ym lah ban shu ñiad rong madei.

47. Dei tang haba ki 'jat lung jong ka sngi ki la
sdang jyrtieng ha ka mariang ba ngi lah ban bishar ia
ka jingbhabriew ba shisha jong ki Rang bad ki Thei samla.

48. Kiba shu ioh jingiaroh klem dei hok kin duh
ruh shen shen ia ka kum ka jaiñ kaba khuid rong.

49. Kaba iaroh ia kiwei ka kham kit jingmut shibun
ban ia kaba rah krong than tang ialade.

50. Ngim dei ban noh mynsiem wat lada ngim lah
ban ioh lut ia ka jingiaroh na ki briew na ka bynta ki
kam babha joag ngi.

51. Ngil lah ban ym tip shibun shaphang kaei ka
Niam. Hynrei ka niam kaba snisha ka long ban leh ki
kam kiba bha, ban icit bad ban sngewlem ia la ki
parabriew.

52. U briew u long uba kordor, hynrei ka shong eh
ha u ban nang ban ñiewkor ialade.

53. La thaw ia ki ing paki dulan ym tang ba kin
itynnad hynrei ki briew kiba shong hangta ruh ki dei ban
long kiba kham itynnad.

54. Ki soh jong ka jingiakajia bunsien ki mih na
u thning ka jingiabakla pynphai nia.

55. Ki briew kiba khraw mynsiem ki sngewsarong
ba ki rem da ka nia, katba ki paidkar pat ki buhnud sia
ban kput da ka kam.

56. Kiba thut shen ki pynpaw ia la ka jingtlot haba
kim lah ban iasaid da ka nia.

57. K_i jingiatania jong ki bieit k_i kut₁ bad k_i wai tang ha k_i jinglamutdur.

58. Ym don kawei pat ka jingiohi kaba pvnsgewsih eh ia kiba riwspah haba ki iohi ba kiwei pat ki kham ioh spah.

59. Kaba shisha ka lip rong noh haba la bynrap lem bad ka bym shisha ha ka jingpynphuh pynphieng.

60. Ka jingtbit ka shong eh ha ka jingiaidem minot ban pyndonkam hok ia ka sap kaba U Nongthaw U la ai ei ha ngi.

Kine ki Kot ruh da u juh hi u Nongthoh

1. Na Nengpei Ki Sur Myllung.
2. U Kynjri Ksiar.
3. U Ksan bad u Thombor.
4. U Khaiñ bad ka Ngen.
5. U Kyrdoh Mawlynnai